

2996

2097

Popis Publiczny

Szkoł Przygłównych Krakowskich
u S. Anny i u S. Barbary.

maiący się odbywać w Amfiteatrze Szkolnym, w dniach
17, 18, 20, 21, 22gim Lipca b. r. od godziny 8. rano
do 12. a po południu od godziny 3. do 6tej.

na który

PRZEŚWIĘTNĄ PUBLICZNOŚĆ

R e k t o r o w i e

i Zgromadzenie Nauczycieli Szkoł rzeczonych

Z a p r a s z a i ą

w K R A K O W I E

w Drukarni M. Dziedzickiego 1818 roku.

O początkach i władzy Hetmanów w Polsce.

*Optima haereditas a patribus traditur liberis,
gloria majorum rerumque gestarum.*

Cicero de Off. lib. I.

Pomyślność narodu, wielkość jego i szczęście zależy od oświecenia, cnoty i męstwa pojedynczych obywateli. Naród lub Panujący mając prawo żądania od wszystkich poddanych w razie potrzeby poświęcenia nawet własnego życia dla dobra publicznego, już tém samém jest upoważnionym do używania ich do rozmaitych usług, urzędów i prac publicznych, bez czego żadna społeczność utrzymać się nie może. Czas, okoliczności, potrzeby wewnętrzne Kraju, stosunki z obcemi i tym podobne, są powo-

dem do ustanowienia różnych władz, urzędów, godności, towarzystw, które za zmianą przyczyn i potrzeb dla jakich powstały; za spostrzeżeniem niedogodności lub nadużycia, albo się cokolwiek zmienić, albo inny wcale kształt przyjąć, albo upadź koniecznie muszą.

Nie masz już w Polsce zamożnych i wielowładnych starostów: synowie byłych wojewodów, kasztelanów, chorążych. i t. d. z książek tylko dowiedzieć się mogą o obowiązkach i władzy ojców swoich. Podobnegoż losu, również jak i inne urzędy dożywotnie, doznała władza hetmanów w Polsce. Krolom nawet niekiedy straszna.

Lubo nas wszystkie nauki i umiejętności iednakowo zajmują, dzieie atoli przodków naszych więcey nas zatrudniać powinny. Czyny hetmanów nayważniejszą część historyi naszego narodu stanowią. Po wygasłej panującej szczęśliwie familii Jagiellonów winna Polska hetmanom tę wielkość, i tę chwałę u obcych którą przez dwa wieki utrzymywała.

Gdy wszystkie nauczycielskie usiłowania do tego ie-
dynie celu dążyć powinny, aby młodzieży ułatwić naby-
cie potrzebnych wiadomości, sądze przeto; iż nie od rze-
czy będzie opisać początek, władzę, i powinności hetma-
nów, których czyny zdziemiai narodowemi w ścisłym zo-
stają związku.

Wyraz Hetman (1) znaczy dowodzcę; a stąd hetmanic jest
to samo co dowodzić; mieć pierwszeństwo; mieć władzę
nie tylko w wojsku, ale i w innych rzeczach. Wyraz ten
nie jest polskim, lecz z niemieckiego jak wiele innych
w polskim ięzyku przyswoiony. Hauptmann nazywał się
w Niemczech całego wojska naczelnik (2). Jenerałami do-

wo-

(1) *Hetman W. u historyków piszących po łacinie nazywa-
wał się Dux Exercituum Regni generalis. Hetman Pol-
ny Dux exercituum Regni Campestris. Præfectus Mili-
tiae; Princeps Militiae: Supremus exercitus Dux.*

(2) *Słownik Polski Lindego lit. H.*

wodzców woyska w Niemczech później, a w Polsce dopiero za Stan: Augusta Poniatowskiego, wyjąwszy Artyl. leryą nazywać zaczęto.

W początkach narodu Polskiego dowodzców ludzi zbroynych nazywano woiewodami, czego i sam źródłosłów, i obowiązek woiewodów prowadzenia rycerstwa na pospolite ruszenie ze swego woiewodztwa, oczywistym są dowodem. Często nawet pisarze polscy dla oznaczenia dowodzców woyska, zamiast hetmana wyrazu woiewody używali: jak np. Szymon Budney w tłumaczeniu Biblii, dodając w nocie, iż Hetman jest wyrazem cudzoziemskim. Ze hetmani z woiewodów powstałi, to żadney niemoże podpadać wątpliwości. Po zgromadzeniu się rycerstwa z woiewodztw na wyznaczone miejsce, władza nad woyskiem nie mogła zostawać przy wszystkich woiewodach, lecz wybierano nayzdatniejszego z pomiędzy nich, i temu naywyższą władzę i rząd nad woyskiem w przeciągu całej wyprawy oddawano: Tym sposobem ieżeli historyi baieczney wiarę damy. Krakus ieden z pomiędzy 12 wo-

iewodów, na naywyższe dowodztwo nad woyskiem, wreszcie i do godności Xiążęcey wyniesionym został.

W pewniejszey historyi narodu naszego, widzimy że Xiążęta i Krolowie osobiście woyskiem dowodzili. Często się atoli zdarzało że panujący czyli dla braku przymiotów wodzom właściwych, czy dla słabości, a nayczęściej innemi interessami Kraiu zatrudnieni, władzę naywyższą nad woyskiem z tytułem hetmana woiewodom oddawali. W tym razie hetman był zastępcą panującego, iednak władza iego nie była dożywotnią; była tylko przy nim, dopoki się wyprawa na którą go wysłano nie skończyła.

Pierwsza wzmianka o Hetmanie w historyi Polskiej iest w Długoszu pod rokiem 1018 za Bolesława Chrobrego „Præcipuis bellatoribus et militibus ex Polonia regno „Boleslaus Polonia Rex in grandem exercitum coactis, „perfectisque qui ordines ducerent, et millenariis, centurionibus, quinquageneriis et decurionibus, ceterisque „qui agminibus præessent legitime ordinatis, Setengio „Cracoviensi Palatino Principe militiæ constituto etc. „Bo-

lesław Chrobry robiąc jak widzimy Sieciecha hetmanem
nawwyższą władzę sobie zostawił. Naruszewicz (3) utrzy-
muie że iuż wten czas wojewodowie mieli tylko jurs-
dykeą sądową w prowincyach: do nich należało odby-
wać popisy szlachty dla przystawienia iey Xiążęciu w czasie
woyny. Podobnież Bolesław śmiały w wojnie ruskiej
około roku 1068. Wszebora nad woyskiem z namiestni-
czą władzą przełożył. Wspomnieni atoli obydwu Hetma-
ni chociaż mieli nad woyskiem nawwyższą władzę jako
pierwsi iego Urzędnicy, nigdy sami woyskiem nie dowo-
dzili, bo Bolesławy w swoich czasach naybiegleysi boha-
tyrowie sami woyskiem dowodzić chcieli. Władysław
Herman tyle nie mający serca i odwagi do czynów wo-
iennych, ile brat iego był śmiały i w sztuce woiowania
wyczwiczony, oddawał we wszystkich prawie wojnach,
które ustawicznie prowadzić musiał, nawwyższą władzę
nad woyskiem Sieciechowi wojewodzie krakowskiemu.
Umiejący pozyskać względy i przychylnosc Xiążęcia het-
man

(3) na kar: 66 przypisek

man wielką miał przewagę w narodzie, a co i dla niego samego, i dla panującego, i dla całego narodu wiele nieszczęść przyczyną było. Bolesław Krzywousty wszystkie przymioty wojownika posiadający Monarcha uczynił Zeliśława hetmanem (4) nad wojskiem wysłanym do Czech, a nieco później takąż władzę Skarbimierzowi przeciwko Pomarzanom oddał. Pisarze dzieiow Polskich zacząwszy od 1082 aż do 1507 roku prawie żadney wzmianki o hetmanach nie czynią; gdyż drobni po podziale Polski przez Bolesława Krzywoustego Xiążęta, wojewodow tylko bez tytułu hetmana; iak np Włodziemierza za Bolesława Wstyldiwego (*) przeciw Tatarom i wielu innych, wysyłali, albo też sami wojskiem dowodzili. Ani Krystyna wojewodę Płockiego zwyciężcę Romana pod Zawichostem, ani Zyndrama Moskowickiego który się wiele przyczynił do wygrania bitwy pod Grundwaldem przez mądre uszykowanie Polskiego woyska w raz z Witoldem X. Litewskim

(4) *Crom: lib. 5.*

(*) *Neruszewicz T. IV. stron: 200, 201.*

skim dzieiopisowie hetmanami nie nazywają. (5) Nie tylko jednemu, ale czasem i kilku dowodzcom najwyższy rząd wojska powierzano. Za Władysława Warnenskiego zlecono wyprawę do Czech wojewodom Sandomierskiemu i Poznańskiemu, w celu utrzymania na tronie Czeskim Kazimierza obranego Królem od przeciwny Albertowi partyi. (6) Kazimierz Jagiellończyk r. 1454. w uporczywey z Krzyżakami bitwie pod Choynicami między trzech wojewodów i jednego kasztelana hetmańską władzę podzielił, a roku 1474. marszałka do Węgier z wojskiem wysłał. (7)

Wszyscy wyżey wspomnieni hetmani, nie mieli ciągle téy władzy; do każdej niemal wyprawy wojenney innego hetmana panujący wybierali, po ukończeniu której, władza ich ustawała. Lubo się wszyscy dzieiopisowie zgadzają, że hetmaństwa za Zygmunta I. dożywotnie-
mi być zaczęły, co do roku wiele się od siebie różnią.

Niesie-

(5) *Dług. lib. XI. pag. 226. 240.*

(6) *Dług. lib. XII. pag. 701.*

(7) *Dług. lib. XIII. pag. 154.*

Niesiecki utrzymuje, że Mikołaj Kamieniecki miał zostać pierwszym hetmanem dożywotniem w roku 1507. Orzechowski dopiero Janowi Tarnowskiemu pierwszemu tę godność przyznał. W Litwie pierwej aniżeli w Koronie, bo już w roku 1496, o dożywotnich hetmaństwach pisarze wzmiankę czynią. Pierwszym takim hetmanem był Piotr Biały, (8) po nim Konstanty X. Ostrogski buławę otrzymał. W czasie napadu Tatarów na Litwę za Alexandra, hetmanem X. Litewskiego był Stan: Kiszka, który nie mogąc osobiście dla słabości wojskiem dowodzić, wysłał na swe miejsce, naprzód z zwycięstwa pod Kleckiem, a później z tylu zrzędzonych dla oyczyzny nieszczęść znanego w historii Glinńskiego. Przyczyna dla której wszyscy hetmani aż do czasów Zygmunta nie byli dożywotniemi ta jest największa: że Polacy nie mieli wojska stałego; dopiero w czasie potrzeby, albo zwoływano Pospolite Ruszenie, albo też tak krajowców jako i cudzoziemców za pieniądze

(8) Kosiński *hist. lit.* p. 272. 11.

niądze zbierając, naiemnego woyska do wszystkich prawie wypraw wojennych używali; które po ukończeniu wojny lub odpędzeniu nieprzyjaciela dla oszczędzenia kosztu rozpuszczano. W tym stanie rzeczy hetmanów władza ciągle trwająca była zupełnie niepotrzebną. Lecz kiedy ościenne z północy, wschodu, i południa narody srogimi prawie co rok napady niszczyły przy granicy leżące kraie Litwy i Ukrainy, a głębokie Tatarów zagony całego kraiu spustoszeniem groziły, ustanowiono woysko kwarcianne do pilnowania i strzeżenia granic, nad którem naywyższą władzę hatmanom dano, i lubo Hetmani iuż byli wtenczas dożywotniemi kiedy woysko kwarcianne uchwalono (gdyż dopiero Zygmunt August 4tą część dóbr stołowych i dochodów ze starostw na utrzymanie tegoż woyska wyznaczył), (*) iednak władza hetmańska po ustanowieniu półkow kwarciannych większego nabrała znaczenia.

Hetma-

(*) *Konstytucye Seymu Piotrkowskiego za Zygm: Augusta 1562. tyt: o pozwoleniu Czwartey.*

Hetmani wielcy, Koronny i Litewski mieli pod swoją władzą po iednym hetmanie mniejszym czyli Polnym: kiedy hetmani nie byli dożywotniemi, podziału hetmanów na wielkich i polnych nie było, żadney też w dzieiach Polskiego narodu ile wiedzieć mogą, aż do Zygmunta I. nie masz o hatmanach Polnych wzmianki. Bielski Mikołaja Sieniawskiego r. 1538. hetmanem polnym zowie. Hetmani Polni początek mają z Regimentarzów, którzy woyskiem granice pilnującym dowodzili. Za Kazimierza III. obowiązek ten na Starostów granicznych był włożony. (9) W niebytności hetmanów wielkich przy woysku Polni naywyższą władzę mieli (10) Roku 1653. Het: Pol: władza z władzą hetmana wielkiego zrownana, co w następującym roku, na seymie zniesiono (11) Za Zygmunta I. hetmanstwa na Seymie tylko rozdawano (12). Następni
po

(9) X. J. Bielski S J. p. 104.

(10) Konst: 1601.

(11) Hartknoch pag. 897.

(12) Lengnich lib. III. C. X.

po nim Krolowie trzymali się w tym względzie praw, iakie różne Seymy w tytułach o Wakancyach ustanowiły. (13) aż do r. 1717. Po złożeniu buławy przez Mikołaja Mieleckiego (czego ieden tylko przykład w historyi mamy) Stef: Batory r. 1581. w obozie Jana Zamoyskiego przez Marszałka Nadwornego Hetmanem dożywotnim ogłosił. Pospolicie buławy Woiewodom i Kasztelanom tylko dawano; lubo bywały przykłady, że nawet i nie Senatorowie Polnemi hetmanami jak Kr. Radziwił i M. Wisniowiecki zostawali. Stan: Denhoff po otrzymaniu buławy mniejszey, dopiero w lat kilka Senatorskie Krzesło otrzymał. Chociaż prawo nie obowiązywało: aby Hetmani mnieysi, po większych buławy brali, panujący iednak w oddawaniu buław zwyczajui się tego trzymali. Jeden tylko Zygmunt III. zamiast Krysztofa Radziwiła het: Polnego, któremu był nieprzyiaźny, Leona Sapiechę woiewodę Wilens: 80 letniego starca, i do prowadzenia wojny nie zdatnego hetmanem wielkim Lit: mianował. Het:

(13) *Leng: lib: II. c 11. §. 5.*

mani tak koronni iako i litewscy, swego tylko narodu woysku przewodniczyli, ani koronni pod władzą hetmana litewskiego, ani litewskie pod Hetmanem koronnym zostawać nie mogło. Po smutnym zgonie Stan: Żółkiewskiego r. 1620. i wzięciu w niewolą przez Turków Koniecpolskiego het: pol: w następującym roku oddał Zygmunt III. dowodztwo [nad woyskiem Polskiem Lubomirskiemu, chociaż Karol Chodkiewicz woyskiem Litewskim dowodził, a gdy i ten mąż pełne chwały życie w obozie zakończył, Sapieha Litwin kommandę nad woyskiem litewskim objął.

Nayważniejszym obowiązkiem Hetmanow było prowadzenie wojny uchwaloney przez zgromadzone na seymie stany. Jeżeli Królowie sami woyskiem dowodzić chcieli, (czego pod Stef: Batorym, Władysławem IV. a szczegolniey Janem Sobieskim liczne mamy dowody,) hetmani wielcy taką mieli władzę, jaką mieli hetmani polni, gdy Król na czele woyska nie stawał. Hetmani obu narodów mając powierzoną sobie władzę nad woyskiem, mieli oraz prawo i do środków przez któreby przezna-

czeniu swemu najlepiej odpowiedzieć mogli. Do Hetmanow tedy należało, wybierać miejsca na zakładanie obozow zdadne, urządzać woysko, zaprowadzać odmiany co do taktyki wojenney, wprowadzać nowe wynalazki wojenne, mieć staranie o miejscach warownych, wskazywać stanowiska, wydawać rozkazy do opuszczenia leży, do zaczeppek i cofania się, zgola to wszystko co w naszych czasach do Jenerałów dowodzących należeć może. Gdy więc obieranie miejsc na obozy, lub stanowiska woysk nie od woli dowodzących, ale od okoliczności, bliskości nieprzyaciela, i reguł sztuki wojenney naywięcej zależy, słusznie przeto Konst: z roku 1540. tit: de locatione exercituum p 363 nie wyraża w których miejscach woyska rozłożonemi bydź mają, ale całą tę rzecz zostawia roztropności dowodcy. Toż samo opiewa Assekuracya hetmańska uczyniona na Seymie Warszawskim r. 1590. Dziwną iest rzeczą iż ustawa nakazująca hetmanom aby w dobrach duchownych i szlacheckich, ani obozow nie zakładali, ani aby woysko w ciągnieniu w wyżey wspomnianych dobrach nie odpoczywało, ale tylko w samych

dobrach

dobrach krolewskich, po tyle kroć razy na seymach potwierdzoną była. bo chociaż szlachta na utrzymanie wojska podatki płaciła, chociaż stan duchowny Subsidium charitativum dla wojska obowiązał się dawać, często się jednak zdarzało, iż wodzowie pomimo najlepszych chęci (a co wiele nienawiści ku władzy het. przyczyną było:) ustawę tę przestępować musieli.

Przysposobienie żywności dla wojska, na którą sam hetman miarę, wagę i tacy ustanawiał, ważnym było władzy hetmańskiej obowiązkiem. (14) Nie było dawniej, iak za naszych czasów magazynów wojskowych. Płatne ze skarbu wojsko ze swego utrzymywało się żołdu. Później cenę na żywność dla wojska ustanawiały sejmy. (15) Gdy zaś cena stosownie do obfitości lub niedostatku rzeczy do utrzymania życia potrzebnych, zniżać się lub podwyższać zwykła, za nadejściem kilkudziesiąt tysięcy
woy-

(14) Crom: lib: 11. de Republica et magistratibus Polonorum

(15) Konstyt. r. 1609. i wiele innych.

woyska, gdy przedaiący ustawy seymowey trzymać się niechcieli, hetmani w tym razie zniewalani byli częstokroć postępować samowładnie. Ztąd niezliczone skargi po seymach na niekarność woyska, z tąd nienawiści i niechęci ku naywyższemu woyska dowodzcy, które tém bardziey się powiększały, kiedy woysko po kilkanaście miesięcy, a nawet i po dwa lata nie płacone nie tylko że artykuły żywności gwałtem wybierać przy- muszone było, ale nawet formując rozmaite konfедера- cye w własnym kraiu po nieprzyjacielsku postępowało. Konstytucya z roku 1590. potwierdzając hetmanow prawo karania, więzieniem, chłostą, a nawet i śmiercią czyli w czasie wojny czyli w czasie pokoju, wyrzekła, aby wszystkie dekreta i ustawy hetmańskie tyczące się karności woyska takie miały znaczenie, iak gdyby przez seym i króla ustanowionemi były. Toż samo nakazują konsty- z r. 1620, 1675. — Wyroki sądow hetmańskich, do któ- rych wyznaczone od króla lub seymu osoby do pomocy i rady hetmanom wchodziły, równe prawie z wyrokami trybunału miały znaczenie; gdyż obywatelowi skrzywdzo-

nemu przez woyskowego, wolno było poszukiwać swych pretensyi, albo przed sądem hetmańskim albo w trybunale; wolno atoli było stronie od wyroku hetmańskiego apellować do Trybunału. Seym zaś z roku 1516. tyle władzę hetmańską ile własną szanować kazał. (16) Konstytucya z r. 1609. wyroki hetmańskie Starostom tak exekwować nakazywała iak i wyroki Seymowe.

Przy tak ogromney władzy hetmanow nie podobna aby się nadużycia szkodliwe wcisnąć nie miały. Rota przysięgi dla hetmanow obojga narodow na Seymie Pacyfikacyinym wskazana r. 1717 naylepiej nas o tém przekonać może, z téy więc niektóre punkta przytoczyć wypada - - - „Zadney korrespondencyi z postronnemi Panu ku pożytkowi memu, a J. K. M. i R. P. szkodliwych trzymać, ani od tychże Panow postronnych dependencyi mieć nie będę. A pod czas elekcyi Krolów, woysko i samego siebie excluso omni prætectu przy granicach za-

trzy-

(16) Czacki Przypis. o Prawach Lit.

trzymam, ani też elekcyi żadnym sposobem przeszkadzać, i do żadnych fakcyi mieszać się nie będę. - - Od kontrybucyi do zapłacenia na całe Krolestwo nałożonych dóbr moich nie wyłączę, okupow żadnych albo honoraria od nikogo całe brać nie będę, i aby ich woysko J. K. M. i R. P. nie wyciągały starania o to dołożę „ - - - Zastanawianie się, czyli takie przypadki, (którym przez przysięgę seym zapobiedz usiłował) zdarzały się kiedy, luboby zgodnem z materyą było, zaprowadziłoby atoli do rozmaitych badań historycznych, czego mi i przeznaczenie, i cel tego pisma uczynić zabrania. Zgromadzone na seymie stany, bez powodów i doświadczenia roty przysięgi w ten sposób nie byłyby zapewne wskazywały. To iednak dodadź wypada; że hetmani wdawali się nie kiedy i do czynow zupełnie do ich władzy nie należących. Nie wolno było hetmanom rozeymu, a tém bardziey pokoju czynić z nieprzyacielem bez wiedzy Króla, lub stanów R. P. Roku 1617 zawarł Stan: Żołkiewski ugodę nie pomyślną nie radząc się Króla i R. P. przez którą zostawił Multany i Wołoszczynę w większey ieszcze iak dawniey Tur-

kom podległości (17) Nie można w tym razie winić Żółkiewskiego, gdyż, komu stan ówczesny Polski, niestały sposób myślenia i opieszałość Zygmunta III. są wiadome, mi, przyznać musi; że ten mąż wielki inaczej postąpić nie mógł: dał atoli powód i do innych podobnych przypadków iak np. r. 1621. po śmierci Chodkiewicza pod Chocimem postąpiono; i Jan Sobieski 1667 pod Podhajcami odnowił zerwane przymierze przez Tatarów (którego znowu niedotrzymali,) a do czego żadnego prawa nie miał. Nie umiał Wincenty Korwin Gąsiewski het. Polny Lit. korzystać z zwycięstwa odniesionego pod Prostokami r. 1656. zawarł rozejm trzech miesięczny bez wiedzy Króla i R. P. iedynie podobno (iak mówi Badtkie) o żonę i dzieci co w Krolewcu były, troskliwy: skutkiem rozejmu tego była porażka Gąsiewskiego od Szwedów nad Habem.

Ważnem

Ważnem iest zapytanie w historyi narodu Polskiego, jakim sposobem władza hetmanow do tego stopnia przysła? Na to ten tylko odpowiedzieć dokładnie potrafi, któremu by pisma prywatne pierwszych w Polsce familii nie były obcemi, aby z listów i układów familiynych dobieł tych stosunków, jakie w każdym rządzie arystokratycznym między prywatnemi i publicznemi, interesami zachodzić zwykły. Uzupełnienie historyi Adama Naruszewicza przez Towarzystwo Krolewsko Warszawskie Przyjaciół Nauk, którą pracą trudni się wielu tegoż zgromadzenia najuczeńszych w kraju Mężów, dostarczy zapewne obfitych źródeł do godnego odpowiedzenia na wyżej wspomniane zapytanie.

Pomimo tych pomocy rzeczą iest nie zaprzeczoną; że do powiększenia godności i znaczenia hetmanow wiele się przyczyniała ustawa: iż do otrzymania bądź Indygenatu, bądź Slachectwa zalecenie hetmanow było istotnie potrzebne⁽¹⁸⁾ chociaż niekiedy (co iednak rzadko się tra-
fiało

(18) *Konst.* z r. 1673, 1676; 1683, 1685. *Hartknoch lib.* 11, cap. 11. pag. 403.

fiało) same Seymy, i to ieszcze osoby nie wojskowe bez zalecenia hetmana do Indygenatu i slachectwa przypuszczaly. Ze do otrzymania slachectwa zalecenia hetmanów żądano, wypadalo to z natury rzeczy, poniewaz godność tę iako za nagrodę męstwa i zaslug mieć chciano; nikt więc o sprawowaniu się w woysku procz naczelnego dowodzczy godniey zaświadczyć nie mógł. Nie tylko slachectwo, ale nawet o inne urzędy wojskowe nie innym, iak tylko od hetmana przedstawionym Panuiący rozdawać mogli (19)

Jeżeli ludzie zasłużeni w oyczyźnie powinni byǳ wynagrodzanemi, zaiste do tych nagrod ci naywiększe prawo mieć muszą którzy i życie i majątek poświęciwszy dla narodu, radami wspierać go swemi nie przestają. Rozdawanie więc hetmanom intratnych starostw, któremi ich zasługi po wygraniu stanowczych bitew wynadgradzano (nad co nie sprawiedliwszego:) posłużyło do powiększe-

nia

(19) *Hartknoch lib. 11. cap. 11. pag. 389.*

nia przemocy zamożnych iuż samych z siebie naczelników wielkich familii których iuż sam urząd i godność senatorska przemożnemi czyniły. Dostatki iednak prywatne hetmanow nie raz dla R. P. w nayprzykrzeyszych czasach pomocnemi były: kiedy skarb publiczny zawsze niemal próżny nie wystarczał na dokończenie rozpoczętej wojny, hetmani nie mogąc się doczekać obiecywanych zawsze od dworu pieniędzy, z własnych dochodów koszta publiczne zastępowali, iak np. Chodkiewicz, Zamoyski na wojnie w Inflantach i wielu innych, czego liczne Assekuracye na poborach lub innych dochodach R. P. przez seymy czynione, na wynagrodzenie summ przez hetmanów wydanych, dostatecznym mogą być dowodem.

Tryumfy przy powrocie z szczęśliwie ukończoney wyprawy dodawały powagi Hetmanom, i sprawiały wrażenie, iakie podobne okazałości na umyśle klass niższych czynić zwykły. Prawie w samym czasie przyznania im dożywotniey władzy Zygmunt I. Konst. X. Ostrogskiemu het.: Lit. dwóch wiaźdów tryumfalnych do Wilna i do

Krakowa pozwolił (20) Po odniesionem zwyciężwie pod Obertynem tryumf Jana Tarnowskiego het: opisany przez Stan: Orzechowskiego, ma iakieś podobieństwo do tryumfów starożytnych za czasow R. P. Rzymskiej: złożył ten mąż waleczny z właściwą wielkim tylko ludziom skromnością w Kościele zamkowym w Krakowie na grobie S. Stanisława (iak niegdyś w Kapitolium wędzowie Rzymscy wojenne łupy składali) zdobyte na Wołoszczyźnie chorągwie. Te przykłady były powodem i do innych tryumfalnych za Zygmunta III. i Jana Kazimierza do stolicy hetmańskich wiazdów.

Do wzniesienia władzy Hetmanów naywięcey przyczyniło się następstwo ciągle wielkich mężów, równie w kraiu męstwem i radą, iako też i za granicą wojennemi czynami i nauką sławnych, przy których buławy wielkie były. Jan Tarnowski, i Jan Zamoyski przez swe cnoty

i wiel-

(20) *Przydatek do śpiewu Jul: Niemczewicza o Kon: X. Ostrogskim p. 191.*

i wielkość duszy największym powodem byli do zamienienia władzy hetmańskiej w dożywotnią, której Zolkiewskiego i Chodkiewicza męstwo tyle świętości przydało.

Ze dożywotnia władza hetmanów szkodliwą dla R. Posp. była, iest rzeczą oczywistą, gdyż buławy będąc w rękę częstokroć ludzi sędziwych i na siłach osłabionych, nie mogły byćdz powierzane, osobom młodszym, po których przymiotach i biegłości w sztuce wojennej, więcej R. P. aniżeli po zgrzybiałych, i niedołężnych starcach, słusznie obiaćywać sobie mogła.

Pomimo tylu i tak ważnych od wielu Hetmanów dla R. P. usług, ustawicznie nalegano po seymach, aby władzę hetmańską ograniczyć, do czego nayspewniej była ustawiczna boiaźń w której obywatele zostawali. Mógł bowiem hetman pod pozorem potrzeby rozstawienia wojska, w tych a nie w innych okolicach, zniszczyć zupełnie majątek tego, z którym był w nienawiści, lub który jego zamiarom nie sprzyiał. Z tego też powodu chciano zapobiedz lecz bezskutecznie, tej samowładności przez ustawę seymu nakazującą, rozlokowanie wojska w samych tylko

kro-

krolewszczynach. W roku 1666 zgromadzone na seymie Warszawskim stany uchwały, aby odtąd hetmani nie byli dożywotniami, lecz ażeby buławę po trzech latach dla wyboru innych składali; proszono oraz imieniem seymu Stef: Potockiego, aby pierwszy buławę większą dla przykładu innych, złożył, co gdy do skutku przysiedz nie mogło (21) zastrzeżono tylko, potwierdzając dawniejsze prawo aby buław bądź mniejszych, bądź większych, Kanclerzom, Marszałkom, lub innym ministrom na przyszłość nie dawano.

Chociaż Jan Zamoyski i Stan: Żółkiewski Kanclerzami razem i hetmanami Kor: byli: a Jan Sobieski i Jerzy Lubomirski, godność Marszałkow W. K: oraz i Hetmanów Wielkich, Gąsiewski zaś Podskarbstwo Litewskie, Michał Radzieiowski Podkanclerstwo wraz z buławami mieli, jednak zaczawszy od J. Sobieskiego usilnie się o to starano, aby urzędy ministrów i hetmanów nie tylko wie-

dney

(21) *Hartknoch lib: II, cap 8.*

dney osobie, ale nadto w wiedney familii nie były, bo Jan III. mówi Czacki, iako hetman lubił władzę hetmańską, ale iako Król znał ją bydź dla siebie szkodliwą „ Ztego powodu w roku 1702. gdy M. Wiśniowieckiemu buławę polną oddano, brat iego Janusz za łaskę nadworną W. X. Lit: kasztelanią Wileńską dostał. (22)

Roku 1717 Seym pacyfikacyjny odebrał Krolowi prawo mianowania hetmanów których władzę dosyć ściesnił; dla tego August II. po śmierci obudwóch hetmanów, nad wojskami obu narodów Regimentarzom oddał naywyższą władzę; poźniefy iednak rozdawanie buław podług dawnego zwyczaju do woli panującego zostawiono.

Kommissya Woyskowa r. 1764. uchwalona, zaprowadzona dopiero r. 1765. nie wiele umnieyszyła powagi hetmanom. Prezydującemi w niej byli Hetmani Wielcy lub Polni, w ich zaś niebytności, osoba Senatorską godnością zaszczycona: Kommissya ta trudniła się tylko sądami woyskowemi, które dawniefy do samych tylko hetmanow nale.

należały; w obozach zaś co się tyczyło karności wojska, dawną im władzę zostawiono. Trybunały, lub inne władze krajowe już nie od hetmanów ale od Kommissyi pomocy woyskowej wrazie potrzeby żądały, którey na zażeczenie Kommissyi woyskowej, natychmiast hetman obowiązany był dostawić.]

Hetman dzielił wojsko podług swej woli na dywizye i brygady, zostawiono mu nawet prawo mianowania i wydawania patentów officerom w półkach aż do Rotmistrzów i Kapitanów. Jenerałowie dywizyi, brygad mogli ustąpić swej rangi komu innemu, ale tylko za pozwoleniem hetmana. Jenerał Artylleryi chociaż zostawał pod władzą hetmańską, rachunki jednak z wydanych pieniędzy na utrzymanie armat i arsenałów przed Kommissyą woyskową zdawał. Zmniejszono o połowę płacy hetmanom, dawniej bowiem zaczawszy od Zygmunta Hetmani Wielcy po 120,000. Polni po 80,000 Złp. z hybernij, czołpowego, szelężnego i podatku od żydów, pobierali.

Ustanowiona roku 1776 Rada Nieustająca naywiększy ciós władzy hetmańskiej zadała. Zamieniono Kommissyą

Woy-

Woyskową, na Departament woyskowy, w którym zasiadać tylko hetmanom pozwolono, ale nie przydować. Sądy dawniey do hetmanow, a potém do Kommissyi woyskowej należące, Departamentowi temuż oddano. Cwiczenie woyska, karność, podział do tegoż Departamentu należały. Rada Nieustaiąca in pleno wyznaczała stanowiska woyska, wydawała ordynanse; bez iey rozkazu woysko garnizonu odmienić nie mogło. Odięto perogatywy hetmanom r. 1764. pozwolone, na wszystkie urzędy mniejsze woyskowe za przedstawieniem dowodzcow połku nominacye Król wydawał. Rewizyą woyska na żądanie Rady Nieustaiącey, i przez osoby od niey wyznaczone czyniono. Hetmani prócz nazwiska żadnego iuż nie mieli znaczenia. Po zniesieniu Departamentu woyskowego należącego do składu Rady Nieustaiącey w r. 1788. przywrocono znowu Kommissyą woyskową, ale w niey dawnych perogatyw hetmanom nie dano. Seym pospolicie czteroletnim zwany dla oszczędzenia kosztów zniósł hetmaństwa mniejsze, a przy linicie swoiey władzę najwyższą nad woyskiem i Krolowi Straży przy boku iego

będącej oddał. Przywrócenie dawnej władzy Hetmanom przez Konfederacyą Targowicką dogodziło tylko momentalnym życzeniom kilku możnowładców, którzy nowej formie rządu nie sprzyiali. Taki był początek, władza, i koniec hetmanow w Polsce. Krótki ten rys który Ci luba Młodzieży przedstawiłem, iest tylko małą częścią tego, co by o hetmanach pisać można. Szczere moje chęci, abym objaśnił to, co do dokładniejszego poznania dzieiow oyczystych służyć Ci może, niechay wymawiaią niedostatek mój wielu ieszcze wiadomości do objaśnienia tej materyi potrzebnych.

Ludwik Kosicki.

Porządek Popisu

Po odbytém nabożeństwie spowiedzi i komunii S. dnia 17. Lipca r. b. rano o 7 godzinie Msza S. a od godziny 8. do 12. będzie Popis Uczniow Klasy I. Oddziału I. po południu o 3. do 6. teyże Klasy Oddziału II.

Dnia 18. Uczniow Klasy II. rano Oddziału I. po południu Oddziału II.

Dnia 20. rano Uczniow Klasy III. Oddziału I. po południu Oddziału II.

Dnia 21. przed południem Uczniow Klasy IV. po południu Uczniow Klasy V.

Dnia 22. rano Uczniow Klasy VI. po południu z Języka Greckiego Uczniow z trzech Klass wyższych Oddziału I. a to z następujących nauk; to iest z Nauki Religii, i Moralności, z Językow Polskiego, Łacińskiego, Francuzkiego, Niemieckiego i Greckiego. tudzież literatury tychże Językow, Historyi Powszechney i Polskiej, Arytmetyki, Algebry, Jeometryi, Jeografii, Fizyki, Chemii, Historyi Naturalney, Rysunków, i Kalligrafii Polskiej i Niemieckiej.

W nastę-

W następujących dniach po Popisie Publicznym, w obecności Magistratury Edukacyiney miejscowej, odbywać się ieszcze będzie ścisleyszy Examen z Uczniami Klasy VI. w celu wydania im Swiadectw Doyrzałości (Judicium Maturitatis) potrzebnych do przypuszczenia ich na publiczne Prelekeye w Uniwersytecie.

Dnia 30. b. m. po zakończonych Popisach z Nauk powyższych o godzinie 9. rano w Amfiteatrze Szkolnym, Rektor przeczyta imiona Uczniow na Promocyą zasługujących; a Jaśnie Wielmożny JGNACY MIĄCZYŃSKI Komissarz Pełnomocny Jego Imp. Mei: Wszech Rossyi i Króla Polskiego do Organizowania Wolnego, Niepodległego i ściśle neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu, Kawaler Orderu S. Stanisława I. Klasy, Członek Towarzystwa Naukowego etc. wymieni Uczniow celujących i onym Nagrody rozda. Nakoniec wliczbie 123. prawdziwie ubodzy, a w naukach pilni i obyczajni Uczniowie, odbiorą wsparcie Borkaną zwane z funduszu publicznego: takichże Uczniow ubogich 58. otrzymało wsparcie od Przes: Kapituły Krakowskiej. Nadto Jaśnie Wielmożny PIEKARSKI

Vice-Prezes Trybunału Appellacyjnego Wolnego i ściśle
Nent: Miasta Krakowa i Jego Okręgu mąż kochający nau-
kę Języków starożytnych przeznaczył dwa Ułamki Pism
Plutarcha Apophthegmata Laconica, a drugi Quomodo
adolescens poetas audire debeat; na nagrodę dla Uczniow
uczących się pilnie Języka Greckiego. Po czém udadzą
się Uczniowie do Kościoła Akademickiego S. Anny na
Mszę S. Te Deum, i Aspersyą.

U C Z N I O W I E

Szkół Przygłównych, którzy z pomiędzy 691. Oddziału I. a 194. Oddziału II. w teraźniejszym Roku szkolnym 1817 tak przez chwalebne obyczaje, iako szczególniejszą pilność i znakomity postęp w naukach, stali się godnemi, Nagrody, Pochwały i Promocyi do Klass wyższych.

Z KLASY I. ODDZIAŁU I.

Godni Nagrody i Promocyi.

1. Chilewski Paweł.	7. Kozłowski Ludwik.
2. Kozłowski Arnold.	8. Rozbacher Rudolf.
3. Wysocki Felix.	9. Horn Karol.
4. Biegański Fortunat.	10. Rogoziński Władysław.
5. Dobrzyński Jan.	11. Kubacki Antoni.
6. Borkowski Jan.	

Godni Pochwały i Promocyi

Biegański Józef.	Gadomski Józef.
Czerwiakowski Ignacy.	Hannicki Antoni.
Dębiński Antoni.	Janiszewski Andrzej.

Klebert Franciszek.
 Kaniewski Wincenty.
 Kofuszyński Jan.
 Kowalski Teofil.
 Krzesz Wincenty.
 Kmita Stefan.
 Laskowski Karol.
 Mayer Woyciech.
 Piątkowski Franciszek.
 Placer Xawery.

Popielecki Stanisław.
 Slaski Teofil.
 Soczołowski Paweł.
 Symonowicz Napoleon.
 Symonowicz Felix.
 Tylsz Franciszek.
 Wysocki Napoleon.
 Wirmański Józef.
 Warzycki Floryan.

Godni Promocyi

Arczyński Ludwik.
 Borkowski Franciszek.
 Borowiecki Karol.
 Bogucki Edward.
 Chertzog Ignacy.
 Dębiński Franciszek.
 Dobiecki Antoni.
 Dumański Woyciech.
 Gostkowski Wincenty.

Gawlikowski Franciszek.
 Gadowski Franciszek.
 Gorecki Kazimierz.
 Gołęberski Woyciech.
 Gołęberski Franciszek.
 Głębocki Józef.
 Habowski Napoleon.
 Jerzmanowski
 Jurkiewicz Emilian.

Kraszowski Kasper.
Kancler Konstanty.
Kawski Alexander.
Kaniowski Krzysztof.
Krassuski Kazimierz.
Klossowski Władysław.
Karpinski Xawery.
Koch Jozef.
Louis Ignacy.
Like Dominik.
Like Wojciech.
Maliszewski Antoni.
Mayer Jozef.
Machowski Franciszek.
Mertz Hilary.
Nieradzki Jozef.
Nowinski Tadeusz.
Plinta Karol.
Paprocki Antoni.
Pacak Felix.

Rakowski Ludwik.
Rozmanit Antoni.
Rudkowski Wojciech.
Rogowski Mateusz.
Rylski Antoni.
Siewierski Karol.
Szarzynski Michał.
Solecki Lucyan.
Srednicki Ludwik.
Szembek Wincenty.
Stabile Alexander.
Steinkeller Jozef.
Treitz Jan.
Talikowski Soter.
Wiercinski Ferdynad.
Wąsowicz Felix.
Więckowski Paweł.
Zółtowski Ernest.
Zółtowski Romuald.
Zebrawski Jan.

Z KLASZY I. ODDZIAŁU II.

Godni Nagrody i Promocyi.

1. Gawroński Wincenty.
2. Andrzeiowski Antoni.
3. Hawelski Ignacy.
4. Szwański Walenty.

5. Pagaczewski Maciej.
6. Parzeński Józef.
7. Taworski Józef.

Godni Pochwały i Promocyi

- Bąkowski Ignacy.
Bilski Łukasz.
Bruśnicki Gaspar.
Gostkowski Floryan.
Günther Karol.

- Łatkiewicz Wincenty.
Maciejowski Ignacy.
Sąkowski Władysław.
Szymański Kazimierz.
Wojcicki Franciszek.

Godni Promocyi.

- Banaśkiewicz Stanisław.
Brzeziński Wincenty.
Brzeziński Michał.
Ciupiński Jan.
Cybulski Józef.
Cybulski Alexander.

- Czosnowski Jan.
Friedlein August.
Gątkiewicz Michał.
Glixelli Jan.
Grzybowski Ignacy.
Hess Józef.

Henisz Ignacy.
Jaskowski Felix.
Kalinowski Jan.
Koniński Andrzej.
Kopiński Antoni.
Kopiński Antoni Sebastian.
Kozyrski Antoni.
Kulczycki Maurycy.
Kustowski Wincenty.
Łabęcki Julian.
Michalski Karol.
Miechowski Franciszek.
Nowakowski Jan.
Okoński Ignacy.
Piela Michał.
Piewarski Antoni.

Rogoziński Józef.
Rzepecki Józef.
Sadkowski Franciszek.
Saski Wiktor.
Skarbiński Stanisław.
Słowikowski Adam.
Sobieniewski Seweryn.
Statler Ignacy.
Stępczyński Józef.
Szkaratkiewicz Gasper.
Telczyński Piotr.
Utelski Felix.
Wojnarowski Jan.
Zakrzewski Leonard.
Zieleniewski Gasper.

Z KLASY II. ODDZIAŁU I.

Godni Nagrody i Promocyi.

1. Baranowski Walenty.	3. Lewicki Józef.
2. Godlewski Appolloniusz.	4. Ryger Józef.

5. Michalczewski Xawery.

6. Waldgon Nepomocen.

7. Strzelbicki Marcin.

8. Mączyński Józef.

9. Kuklinski Tomasz.

10. Dłuski Józef.

11. Czyżewski Antoni.

12. Dymaczewski Xawery.

13. Kruczkiewicz Józef.

Godni Pochwały i Promocyi.

Bleszyński Wiktoryn.

Bizanski Jan.

Bronicki Franciszek.

Charasiński Adam.

Giebułtowski Józef.

Grotowski Franciszek.

Kucielski Jan.

Kwiatkowski Józef.

Łukasiewicz Franciszek.

Łychowski Józef.

Małuski Walenty.

Mrozowski Franciszek.

Mieszkowski Tomasz.

Niemerycz Antoni.

Noinski Wincenty.

Rostafinski Michał.

Szarzynski Ignacy.

Sokalski Józef.

Sikorski Julian.

Skowronski Walenty.

Szalewski Jan.

Stronński Wojciech.

Trepka Wincenty.

Wolski Władysław.

Zagrodzki Tomasz.

Zakrzyński Karol.

Godni Promocyi.

Bielecki Kanty.	Krauz Tytus.
Burzyński Tomasz.	Krassuski Ludwik.
Cieszkowski Jan.	Krassuski Jozef.
Czarnecki Michał.	Kowalski Jozef.
Czerkawski Jozef.	Kucinski Tomasz.
Dębosz Jan.	Kaczkowski Jozef.
Gąsiorowski Jozef.	Krolikowski Karol.
Gołębiowski Karol.	Kumala Jozef.
Gołęberski Ferdynand.	Lubowiecki Karol.
Gembzinski Bartłomiej.	Litychowski Franciszek.
Gąsiorowski Leo.	Louis Walenty.
Jędrzejewski Jan.	Lęski Samuel.
Jasiński Joachim.	Łęski Teodor.
Kadłubowski Stanisław.	Łuczycki Floryan.
Kryszkier Antoni.	Mohr Karol.
Kossowski Kazimierz.	Michniewski Kazimierz.
Kopaczyński Napoleon.	Mikuszewski Jozef.
Kotkowski Jozef.	Milzecki Paweł.
Krauz Adam.	Nęcki Jozef.

Nęcki Kazimierz.
Ostrowski Plato.
Paczykowski Ignacy.
Poninski Gwido.
Panusiewicz Napoleon.
Piorecki Woyciech.
Rożycki Antoni.
Rutkowski Jan.
Rutkowski Jozef.
Rumprecht Wincenty.
Ślusarkiewicz Piotr.
Sikorski Gabryel.

Szydłowski Andrzej.
Szwatz Jerzy.
Soswinski Jan.
Szembek Franciszek.
Szembek Jan.
Trepka Jan.
Wolnicki Władysław.
Woycikowski Stanisław.
Xiążko Woyciech.
Zawadzinski Adam.
Zawadzinski Karol.
Zełechowski Karol.

Z KLASZY II. ODDZIAŁU II.

Godni Nagrody i Promocyi.

1. Rogoda Gaspar.	4. Pilawski Jan.
2. Tkaczyński Franciszek.	5. Mołędziński Woyciech.
3. Sztanderski Tomasz.	6. Bleszyński Ignacy.

Godni Pochwały i Promocyi.

Brodowski Jakob.
 Frankowski Franciszek.
 Jałocha Antoni.
 Kraszowski Józef.
 Komoniewski Antoni.
 Kromer Fryderyk.

Łabęcki Seweryn.
 Michalski Floryan.
 Putorski Piotr.
 Sólkowski Teofil.
 Treściński Wojciech.

Godni Promocyi.

Błoński Wincenty.
 Bzozowski Jacek.
 Czapliński Antoni.
 Czaplicki Michał.
 Czaplicki Seweryn.
 Dębski Maciej.
 Dudrewicz Jan.

Garlicki Teodor.
 Krokiewicz Marcin.
 Librowski Antoni.
 Łabęcki Franciszek.
 Pareński Józef.
 Zakrzewski Adam.

Z KLASY III. ODDZIAŁU I.

Godni Nagrody i Promocyi.

1. Steczkowski Jan.
 2. Rozycki Erazm.

3. Doruchowski Michał.
 4. Sokulski Antoni.

5. Walaszyński Alexander.

6. Paciorkowski Jwo.

7. Bielski Ignacy.

8. Kopf Wiktor.

9. Zdziarski Woyciech.

10. Dutkiewicz Szymon.

11. Szabelski Woyciech.

12. Zelkowski Maxymilian.

13. Linowski Kazimierz.

Godni Pochwały i Promocyi.

Buiakowski Andrzej.

Bogusławski Ignacy.

Cybulski Jacek.

Feliks Jan.

Filling Kazimierz.

Głębocki Alexander.

Hoszewski Konstanty.

Karasiewicz Józef.

Kotkowski Fryderyk.

Koszucki Hippolit.

Koysiewicz Jan.

Kossakowski Antoni.

Kulczycki Ignacy.

Lepold Felix.

Łabęcki Felix.

Makowicz Stanisław.

Morbitzer Konstanty.

Nawakowski Stanisław.

Osikowski Augustyn.

Podolski Antoni.

Przyłęcki Woyciech.

Pieglowski Józef.

Russocki Krzysztof.

Rutkowski Ignacy.

Słoninski Antoni.

Skorzewski Felix.

Sztaszkiewicz Karol.

Syktowski Karol.

Sadowski Woyciech.

Godni Promocyi.

Alkiewicz Józef.	Mutnianski Franciszek.
Bogunski Tadeusz.	Maciołowicz Mateusz.
Bichonski Woyciech.	Mirecki Kaleta.
Budzynski Jozef.	Niemierycz Augustyn.
Bąkowski Woyciech.	Orłowski Onufry.
Boduszyński Bogusław.	Opalinski Antoni.
Cwiklinski Józef.	Prauz Franciszek.
Dąbski Maxymilian.	Plebankiewicz Jozef.
Dworzanski Felix.	Pruchnicki Wincenty.
Dudrewicz Felix.	Przybylski Jozef.
Ekielski Alexander.	Pawłowski Wincenty
Gutowski Leo.	Podolski Jozef.
Gnutkiewicz Paweł.	Rzewuski Fortunat.
Kulesza Jozef.	Rzewuski Antoni.
Lubowiecki Jozef.	Rachersdoerfer Jan.
Lewicki Felix.	Rozanski Konrad.
Łabędzki Leo.	Rozanski Michał.
Malczewski Wilhelm.	Rohn Stefan.
Morbitzer Antoni.	Stanowski Jozef.
Mistrzak Paweł.	Sachalski Ludwik.

Staszkievicz Jan.

Włoszewski Tomasz.

Wielogłowski Józef.

Wąsowicz Eustachy.

Wielowieyski Henryk.

Warszakiewicz Konstanty.

Wolf Smuel.

Woycikowski Maciej.

Zapalski Alexander.

Zbroia Grzegorz.

Zębacinski Szymon.

Zychon Jan.

Z KLASY III. ODDZIAŁU II.

Godni Nagrody i Promocyi.

1. Kawecki Stanisław.

2. Chachulski Stanisław.

3. Jakliński Józef.

4. Okoński Michał.

Godni Pochwały i Promocyi

Bartl Wincenty.

Friedlein Franciszek.

Gurdkiewicz Franciszek.

Linhard Karol.

Łabęcki Karol.

Steinkeller Rudolf.

Woloszyński Ignacy.

Zarzecki Antoni.

Godni Promocyi.

Korczyński Karol.

Przyborowski Franciszek.

Z Klas--

Z K L A S S Y IV.

Godni Nagrody i Promocyi.

1. Horodyiski Emil. *	9. Hebda Wincenty.
2. Gawronski Wilhelm.	10. Bogusławski Stanisław.
3. Mistalski Józef.	11. Skolimowski Grzegorz.
4. Tomkiewicz Apollo.	12. Leszczyński Jan.
5. Russocki Kwiryn.	13. Wierciński Maxym. *
6. Brzeziński Teofil.	14. Rogawski Stanisław.
7. Wilski Leonard. *	15. Wysocki Stanisław. *
8. Hube Józef. *	16. Smaczniński Wincen: *

Godni Pochwały i Promocyi

Borkowski Xawery.	Gudrayczyk Jacek *
Bieliński Henryk.	Janutka Walenty. *
Dzianotty Jozef.	Kępinski Ignacy.
Fuchs Daniel. *	Kopycinski Ignacy.
Frölich Jan.	Laskowski Roch.

Mas-

Znak * oznacza Uczniow którzy się Języka Greckiego uczyli.

Massalski Konstanty. *

Rental Walenty.

Szostkiewicz Józef.

Stepkowski Walenty.

Szymański Jan.

Wawrzyniec Woyciech.

Wolski Roman.

Wolicki Konstanty. *

Wroblewski Stefan.

Zarski Walery.

Zdzarski Teofil.

Godni Promocyi.

Arczyński Nepomucen.

Baier Maciej.

Borecki Karol.

Brzezański Ludwik.

Bartoszewski Jozef.

Czerwiakowski Jozef.

zaputowicz Andrzej.

Cieszkowski Józef.

Ciechanski Gabryel.

Dziewanowski Séweryn.

Dembosz Stanisław.

Dunin Leo. *

Gołębski Adam.

Gostkowski Franciszek.

Grabkowski Kaetatan.

Jaroszewski Andrzej.

Janicki Wincenty.

Jakubowski Ludwik.

Jakubowski Woyciech.

Korytowski Sebastyan.

Kownacki Kazimierz.

Kownacki Eustachy.

Kulczycki Karol.

Kotkowski Marcelli.

Kromer Jozef.

Kieltycki Woyciech.

Liszewski Antoni.

Lgocki Jozef.

Laszczyk Jozef.

Łęski Adam.

Mohr Michał.

Makowski Teodor.

Makulski Ludwik.

Moszczyński Adam.

Moszczyński Antoni.

Mączyński Wojciech.

Nowakowski Jozef.

Nowakowski Kanty.

Noskowski Antoni. *

Noskowski Xawery.

Orłowski Antoni.

Ostrzeszowicz Henryk.

Płocki Karol.

Poniński Napoleon.

Poniński Stanisław.

Piotrowski Wincenty.

Pickarski Felix.

Pigulik Jan.

Placer Jozef.

Radomski Michał. *

Raczyński Teofil.

Russocki Ludwik.

Rekert Antoni. *

Stępkowski Ignacy.

Stępkowski Michał.

Stróżecki Józef.

Sulnicki Michał.

Skorupka Kazimierz.

Szydłowski Jan.

Tymieniecki Felix.

Woiucki Ignacy.

Woycikowski Franciszek.

Winiarski Seweryn.

Winiarski Wincenty.

Willam Stanisław.

Z K L A S S Y V.

Klasy téy Uczniowie ponieważ iedni w ciągu szkolnego roku okazali się płochemi, a drudzy pierwszych płochości pokrywaiącemi; przeto ani na Nagrodę ani na Pochwałę nie zasługuia.

Godni Promocyi

Boniecki Ferdynand.	Koysiewicz Ferdynand.
Bierzyński Teodor.	Kopiński Ignacy.
Banczakiewicz Władysław.	Kossicki Baltazar. *
Borowski Wacław. *	Krauz Antoni. *
Baranowski Jan.	Karwacki Adam.
Brzeski Władysław.	Kustowski Jacek.
Etgens Filip.	Lorentski Wincenty.
Girtler Kazimierz.	Łączkowski Edmund.
Guminski Woyciech.	Michalczewski Maxymilian
Grabianski Jan.	Maczyński Stanisław.
Gnoinski Michał.	Maciejewski Jan.
Jaskowski Adam.	Piotrowski Wiktoryn.
Krogulecki Jakób. *	Piotrowski Tadeusz.

Piołunowski Adolf.

Rześniński Kanty.

Rogozinski Iacek.

Starczewski Ignacy.

Sadowski Leopold.

Sławianowski Jan. *

Syktowski Konstanty.

Szpor Ignacy.

Szydłowski Kaietan.

Tomicki Stanisław.

Trepka Ignacy.

Tomaszkiewicz Franciszek

Wieczorkowski Józef.

Wozniakowski Dawid.

Wozniakowski Michał.

Waligorski Leonard.

Zwierkowski Paweł.

Zaremba Józef.

Zelinski Mareyan.

Z K L A S S Y VI.

Godni Nagrody.

1. Hube Romuald. *

2. Rutkewiaz Kazimierz. *

3. Gąsiorowski Wincenty.

4. Głębocki Wincenty. *

5. Załassowski Kaietan.

6. Bleszyński Ludwik. *

7. Milżecki Ferdynand.

8. Kaminski Jozef.

9. Łuszczkiewicz Michał.

10. Gostkowski Karol.

11. Kulezycki Wincenty.

12. Szczepanowski Jozef.

Godni Pochwały.

Bleszyński Józef.

| Boxa Wincenty.

Charasiński Jan.
 Czaplicki Antoni.
 Dobrzański Zenon.
 Gołęberski Stanisław. *
 Gąsiewski Julian.
 Gostkowski Samuel.
 Jeziński Marcin.
 Kosecki Michał.
 Linhard Ignacy. *
 Malczewski Kazimierz.
 Mikułowski Ignacy.

Miroszewski Jzydor.
 Rodomyski Antoni.
 Romanowski Teodor.
 Siewierski Jacek.
 Stanecki Felix.
 Sawiczewski Ignacy.
 Taroni Stanisław.
 Wędrychowski Stanisław.
 Weseli Ignacy.
 Zebrawski Teofil.